

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

RZECZNIK PRAW DZIECKA

Alimenty - wspólna sprawa

Raport z pierwszego roku działalności

Zespołu Ekspertów do spraw Alimentów

Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka

Warszawa, 9 lutego 2017 r.

Wstęp

Niniejszy raport podsumowuje działania Zespołu Ekspertów do spraw Alimentów, powołanego wspólnie przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka w lutym 2016 r.

- Rzecznik Praw Dziecka stoi na straży praw dziecka.
- Rzecznik Praw Obywatelskich jest ustawowo zobowiązany zarówno do ochrony praw jednostki, jak i stoi na straży realizacji zasady równego traktowania. W prace Zespołu zaangażowani są eksperci z różnych dziedzin: adwokaci, sędziowie, komornicy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, organizacji pracodawców, świata nauki i środowiska penitencjarnego¹.

Dzięki doświadczeniu ekspertów, Rzecznicy w ciągu ostatniego roku zwracali się do instytucji państwowych z propozycjami zmian, które mają służyć poprawie sytuacji w zakresie niealimentacji dzieci. Napływające do Zespołu odpowiedzi to dodatkowe źródło informacji. Wszystko to dostępne jest pod adresem www.rpo.gov.pl/pl/sprawa/sprawy-alimentow.

Zespół wypracował kilkadziesiąt projektów i propozycji (już wdrażanych albo analizowanych).

¹ Skład Zespołu: www.rpo.gov.pl/pl/content/zespołu-ekspertów-ds-alimentów.

I. Fakty

- **Obowiązek alimentacyjny.** Art. 133 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego
- **Milion dzieci w Polsce nie otrzymuje alimentów.** To niemal co dziesiąte dziecko i młoda osoba do 25. roku życia. W grupie do 18 lat pokrzywdzonych jest jeszcze więcej – 14%².
- **Zadłużenie rodziców wobec dzieci przekracza 10 mld zł.** Niepłacących rodziców jest kilkaset tysięcy. W 96% to ojcowie. Średnie zadłużenie dłużnika alimentacyjnego wynosi 33 tys. zł³.

W ciągu ostatnich sześciu miesięcy zadłużenie rodziców wpisanych do Krajowego Rejestru Długów Biura Informacji Gospodarczej Spółka Akcyjna wzrosło o 860 mln zł⁴.

W każdym z województw: mazowieckim, śląskim i dolnośląskim, niespłacany dług rodziców wobec dzieci przekroczył miliard złotych w województwie.

- **Egzekucja komornicza** – jeżeli alimenty nie są płacone dobrowolnie, opiekun dziecka może wystąpić o egzekucję alimentów przez komornika. Skuteczność egzekucji w sprawach o alimenty szacuje się na 19,5% (stosunek spraw zakończonych wyegzekwowaniem długu alimentacyjnego do liczby wszystkich zakończonych spraw)⁵. Średnia skuteczność komorniczej egzekucji we wszystkich sprawach wynosi 30%.

- **Fundusz Alimentacyjny** to pomoc państwa dla nieotrzymujących alimentów dzieci – ale tylko w rodzinach, gdzie dochód na osobę nie przekracza 725 zł. Takie kryterium dochodowe określono w 2007 r. i od tamtej pory nie było ono waloryzowane, mimo że minimalne wynagrodzenie wzrosło ponad dwukrotnie, a w 2017 r. wynosi 2000 zł).

- **Fundusz Alimentacyjny wypłaca alimenty w wysokości ok. 1,5 mld zł rocznie.** Obsługa FA kosztuje 200 mln zł rocznie⁶.

Fundusz pomaga ok. 300 tys. dzieci, bo reszta przekracza kryterium dochodowe.

W 2015 r. dłużnicy alimentacyjni zwrócili ok. **192 mln zł** z tytułu wypłaconych świadczeń z FA, z tego ok. **118 mln zł** przekazano na dochody budżetu państwa, zaś pozostałe ok. **74 mln zł** zostało przekazanych na dochody własne gmin. W relacji do kwoty wypłaconych w 2015 r. świadczeń z FA, kwota zwrotów stanowiła **12,9%**⁷ (13,9% w 2014 r.).

Pomoc z FA nie może przekroczyć 500 zł na dziecko (ale nie więcej niż kwota zasądzonych alimentów).

- **Przestępstwo niealimentacji - art. 209 Kodeksu karnego.**

² A. Chelstowska, Alimenty na dzieci – diagnoza polskiego systemu i przegląd praktyk zagranicznych, s. 13.

³ Dane Krajowego Rejestru Długów ze stycznia 2017 r. i Dane BIG InfoMonitor.

⁴ <https://zgloszenie.krd.pl>.

⁵ A. Chelstowska, op cit., s. 19.

⁶ Dane z BIG InfoMonitor: Alimenty – polski wstyd, Warszawa 2016, s. 5.

⁷ Informacja o realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w 2015 r., MRPiPS, czerwiec 2016.

W 2015 roku do prokuratury wpłynęło ponad 50 tys. spraw z art. 209 k.k. Prokuratura wniosła 11 tys. aktów oskarżenia. Umorzyła 9891 spraw i odmówiła wszczęcia postępowania w 19 044 sprawach⁸.

Pod koniec 2016 r. w więzieniach przebywało **2714** skazanych za przestępstwo niealimentacji. Wszystkich skazanych (także za inne przestępstwa), którzy mieli zobowiązania alimentacyjne, przebywało w więzieniach **12 047**.

Jedynie **29%** osadzonych ze zobowiązaniami alimentacyjnymi pracowało w zakładach karnych.

- **Postawy społeczne:**

- 23% ankietowanych usprawiedliwia częstą zmianę rachunków bankowych, aby uniknąć zajęcia pieniędzy przez komornika;
- 28% nie miałyby skrupułów, przepisując majątek na rodzinę, by uciec przed wierzycielem;
- 37% mogłoby wytłumaczyć pracę na czarno, aby uniknąć ściągania długów z pensji⁹.

⁸ A. Chelstowska, op cit., s. 25.

⁹ BIG, Badanie przeprowadzone przez Pactor metodą CATI, na ogólnopolskiej reprezentatywnej 1000-osobowej próbie Polaków w wieku powyżej 18 lat, w lutym 2016 r.

II. Alimony – od zasądzenia do (nie)płacenia i egzekucji należności wobec dziecka

Art. 133 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego stanowi: „rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania”.

W przypadku, gdy rodzice dziecka nie mogą się porozumieć, wysokość alimentów określa sąd (ich wysokość może zostać także ustalona w drodze ugody sądowej). W Polsce nie obowiązują tzw. tabele alimentacyjne. Sąd wyznacza alimony na podstawie swojej wiedzy i doświadczenia, szacując potrzeby dziecka oraz możliwości zarobkowe zobowiązanego do alimentów rodzica.

Jeżeli rodzic nie płaci alimentów, albo jeżeli nie płaci w całości, opiekun dziecka może złożyć wniosek o egzekucję alimentów przez komornika. Jeśli egzekucja komornicza przez ponad dwa miesiące jest nieskuteczna, komornik może wystawić zaświadczenie o bezskuteczności egzekucji.

Wtedy możliwe są trzy drogi:

1. Dalsze próby egzekucji komorniczej

Komornik może starać się ustalić miejsce pracy dłużnika i oszacować jego majątek. **Co pół roku może wystosować do ZUS pytanie**, czy dłużnik został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego, a więc czy podjął legalną pracę (poza „szarą strefą”).

- Po 6 miesiącach bezskutecznej egzekucji komornik ma obowiązek zgłosić dłużnika do Rejestru Dłużników Niewypłacalnych w Krajowym Rejestrze Sądowym.

- Opiekunowie dzieci mogą natomiast zgłosić dłużnika alimentacyjnego do Rejestru Dłużników Biur Informacji Gospodarczej¹⁰. Zgłoszenie dłużnika alimentacyjnego do BIG-u może mu utrudnić wzięcie kredytu, kupienie na raty, podpisanie umowy na telefon. Wpis kosztuje zwykle 69 zł, a w ramach trwającej teraz akcji promocyjnej - 1 zł. Do tej pory z tej promocji skorzystało 187 osób.

2. Wystąpienie do Funduszu Alimentacyjnego o pomoc finansową

Dotyczy to tylko rodzin, które nie przekroczyły kryterium dochodowego.

Wsparcie z Funduszu przekazuje rodzinie gmina, która staje się jednocześnie wierzycielem nieplacącego rodzica i ma prawo wystąpić następnie do rodzica zobowiązanego do alimentów o zwrot tego świadczenia. Gmina ma obowiązek wpisać dłużnika do Rejestru Dłużników BIG.

Część gmin nie wywiązuje się z tego obowiązku. W Polsce jest 2468 gmin. W kwietniu 2016 r. obowiązek zgłaszania dłużników do BIG realizowało – 2281 gmin¹¹).

3. Ściganie dłużnika jako przestępcy

- **Art. 209 Kodeksu karnego stanowi: „kto uporczywie uchyla się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez nielożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych**

¹⁰ Zob: odpowiedź Ministra Rozwoju na Wystąpienie RPO i RPD z dnia 30.08.2016 r.

¹¹ www.BIB.pl/alimenty.

potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Przed sądem należy dowieść, że unikanie alimentacji jest „uporczywe” i że nastąpiło „narażenie na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”.

Przestępstwo określone w art. 209 k.k. zagrożone jest karą do dwóch lat pozbawienia wolności. Aby skorzystać z możliwości odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego (SDE), kara wymierzona przez sąd nie może być większa niż rok. W latach 2009-2017 r. 3996 osób skazanych z art. 209 k.k. odbywało karę pozbawienia wolności w SDE.

W sądach istnieją rozbieżności interpretacyjne art. 209 k.k.

III. Zdiagnozowane przez Zespół Ekspertów do spraw Alimentów kluczowe problemy oraz działania podjęte przez rok pracy Zespołu

1. Zmiana postaw wobec dłużników dzieci

Zebrane dane dotyczące badań opinii publicznej, a także informacje zgłaszane na posiedzeniach Zespołu przez przedstawicieli Krajowej Rady Komorniczej, wskazują na duże przyzwolenie społeczne na uchylanie się od alimentacji (patrz wyżej – Fakty).

- Rzecznicy wiosną 2016 r. zwrócili się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o przeprowadzenie kampanii społecznej dotyczącej alimentów. Ta kampania jest prowadzona, ale nie ma szerokiego zasięgu (#OdpowiedzialnyRodzicPłaci).
- Rzecznicy współpracują z Konfederacją Lewiatan, która zapowiedziała kampanię społeczną wśród pracodawców.

2. Skuteczniejsza pomoc państwa dla dzieci, które nie otrzymują alimentów

Zespół wystąpił do rządu o podniesienie lub w ogóle zniesienie progu uprawniającego do korzystania z Funduszu Alimentacyjnego. Zaproponował m.in. wprowadzenie systemu „złotówka za złotówkę”, stosowanego przy ustalaniu prawa do świadczeń rodzinnych. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej odpowiedział, że w najbliższym czasie nie przewiduje takich zmian, budżetu państwa na to nie stać.

3. Lepsza koordynacja informacji o zadłużeniu, RUDA

- **Zespół zgłosił postulat stworzenia rejestru, który obejmowałby wyłącznie dłużników alimentacyjnych, o nazwie RUDA = Rejestr Uporczywych Dłużników Alimentacyjnych.**

Dziś komornicy zgłaszają nieegzekwowalne zadłużenie do państwowego, wchodzącego w skład Krajowego Rejestru Sądowego RDN - Rejestru Dłużników Niewypłacalnych. Jest on jawny (dostęp przez wydział gospodarczy dowolnego sądu rejonowego) i scentralizowany. Wpisuje się do niego z urzędu m.in. dłużników alimentacyjnych, którzy zalegają z płatnością za okres powyżej 6 miesięcy (na wniosek komornika, który działa z urzędu) - art. 55 pkt 5 ustawy o KRS w zw. z art. 1086 par. 4 k.p.c.

Gminy wypłacające pomoc z Funduszu Alimentacyjnego i osoby reprezentujące dzieci-wierzycieli korzystają natomiast z Biur Informacji Gospodarczej.

Pomysł wspólnego rejestru dotyczącego zaległości alimentacyjnych zgłosili Zespołowi przedstawiciele Krajowej Rady Komorniczej: rejestr łączyłby dane z RDN, informacje ujawniane w biurach informacji gospodarczej (BIG), a także od wszystkich komorników sądowych. Jednocześnie rejestr zapewniałby stały dostęp do danych o dłużnikach alimentacyjnych dla wszystkich kancelarii komorniczych oraz dla innych podmiotów uprawnionych.

Na razie pomysł nie został przyjęty przez Ministra Rozwoju, który uznał się za niewłaściwego adresata tego postulatu, a ponadto uważa, że wystarczą ogólne mechanizmy informacji gospodarczej.

- **Zespół wystąpił do ZUS o zmianę zasad korzystania przez komorników z systemu informatycznego ZUS.** Komornicy twierdzą, że utrudnieniem dla nich jest to, że nie mogą składać zapytań

o status dłużnika (to, czy dany dłużnik podjął pracę i ZUS otrzymuje za niego składki) automatycznie. W efekcie, choć mają prawo sprawdzać bazę ZUS, nie robią tego odpowiednio często ze względu na pracochłonność całego procesu. Na razie ZUS odpowiedział tylko, że rozwiązania techniczne nie ograniczają komorników. Dlatego niecelowe jest poniesienie dalszych kosztów i wprowadzanie nowych zmian w systemie ZUS.

- **Zespół wystąpił do NIK o badanie skuteczności odzyskiwania należności wypłacanych z Funduszu Alimentacyjnego.** NIK zapowiedział wpisanie wskazanego tematu do planu pracy na 2017 r.

4. Wsparcie wymiaru sprawiedliwości

- Zespół zgłosił postulat wprowadzenia tabel alimentacyjnych, czyli systemu ułatwiającego ustalanie przez sąd wysokości alimentów na podstawie dochodów rodzica i wieku dziecka (im wyższe dochody i wiek dziecka, tym wyższa jest proponowana wysokość alimentów). Wzorem są stosowane w Niemczech tabele alimentacyjne zwane duesseldorfskimi. Tabele te nie miałyby jednak bezwzględnego zastosowania, miałyby to być wskazówka, z której mogliby korzystać sędziowie. W Ministerstwie Sprawiedliwości trwają analizy nad możliwością wprowadzenia takich tabel w Polsce.

- Zespół zgłosił postulat zmian w art. 209 k.k.: chodzi o szerszą możliwość odbywania kary za przestępstwo w systemie dozoru elektronicznego (SDE). Rząd zgodził się z pomysłami Zespołu i pracuje nad zmianami art. 209 k.k. Zgodnie z tymi propozycjami osoba, której dług alimentacyjny stanowi równowartość co najmniej trzech należnych świadczeń okresowych - najczęściej miesięcznych - podlegałaby grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Skreślona zostałaby też przesłanka „uporczywego uchylania się” od płacenia alimentów. Odbywanie kary w systemie dozoru elektronicznego pozwoli kontrolować, czy osoba skazana chodzi do pracy, co tym samym umożliwi egzekucję komorniczą zaległych alimentów.

Po roku pracy Zespołu jako najważniejsze cele RPO wymienia nadal: podniesienie progu w Funduszu Alimentacyjnym, zorganizowanie ogólnopolskiej kampanii społecznej na temat płacenia alimentów, usprawnienie komunikacji między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a komornikami, wprowadzenie Rejestru Uporczywych Dłużników Alimentacyjnych.

Wystąpienia Rzeczników – baza wiedzy i dane o alimentach.

1. Wystąpienie RPO do Prezesa Rady Ministrów z dnia 1.12.2015 r.

Postulat: podniesienie kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania z pomocy Funduszu Alimentacyjnego ([III.7064.175.2015](#)).

➤ [Odpowiedź MRPiPS](#) z 13.01.2016 r.: budżetu nie stać na zwiększenie świadczeń z FA. Rząd skupia się na realizacji programu 500+.

2. Wystąpienie RPO do Krajowej Rady Komorniczej z dnia 14.12.2015 r.

Prośba o dane w sprawie efektywności egzekucji komorniczej alimentów oraz zwrotu świadczeń alimentacyjnych ([IV.7022.36.2015](#)).

➤ [Odpowiedź](#) z 19.01.2016 r. z danymi i wskazaniem, że skuteczność egzekucji alimentów nie jest wyłącznie wynikiem rozwiązań prawnych, ale również efektem niskiego poziomu świadomości dłużników alimentacyjnych dotyczącego ich obowiązków wobec dziecka, a także przyzwolenia społecznego na unikanie płacenia alimentów.

3. Wystąpienie RPO do Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 5.01.2016 r.

Prośba o dane dotyczące ścigania osób uporczywie uchylających się od płacenia alimentów (art. 209 § 1 k.k.) za lata 2010 – I połowa 2015 ([II.519.1524.2015](#)).

➤ [Odpowiedź](#) z 1.02.2016 r.: Ministerstwo dysponuje danymi za lata 2010-2014. Prawomocnie skazanych: 12 967.

4. Wystąpienie RPO do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 5.01.2016 r.

Prośba o dane statystyczne o więźniach skazanych za czyn z art. 209 k.k. oraz pozostałych z obowiązkiem alimentacyjnym ([IX.517.47.2016](#)).

➤ [Odpowiedź](#) z 18.01.2016 r.: w dniu 31.12.2015 r. w zakładach karnych było 3676 skazanych z art. 209 k.k., zaś liczba skazanych, którzy mają zobowiązania alimentacyjne, a są skazani także za inne przestępstwa – 13 054, zatrudnionych - 3796.

5. Wystąpienie do Dyrektora Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości z dnia 5.01.2016 r.

Pytanie, czy problematyka dotycząca karania, a zwłaszcza skuteczności egzekwowania orzeczeń sądowych w tej kategorii spraw była przedmiotem badań Instytutu ([II.519.1524.2015](#)).

➤ [Odpowiedź](#) z 9.02.2016 r.: Instytut zajmie się problemem „Egzekucja świadczeń alimentacyjnych” w 2016 r.

6. Wystąpienie RPO do Prokuratora Generalnego z dnia 5.01.2016 r.

Pytanie, jak ścigane były przestępstwa z art. 209 k.k. w latach 2010 - I połowa 2015 r. Zwłaszcza liczby zawiadomień o popełnieniu przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. ([II.519.1524.2015](#)).

➤ [Odpowiedź](#) z 22.02.2016 r.: W 2015 r. takich spraw wpłynęło 50 128, przesłano do sądu 11 268, w tym akty oskarżenia 7 617, umorzono 9891, odmówiono wszczęcia postępowania 19 044.

- Odpowiedź z 13.07.2016 r.: statystyki prawomocnie osądzonych z art. 209 k.k.

7. Wystąpienie do Prezesów Sądów Apelacyjnych z dnia 10.03.2016 r.

Pytanie o wyroki w sprawach z art. 209 k.k. i o ewentualne rozbieżności w ocenie pojęć „uporczywie uchyla się” i „niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych” (II.501.4.2016).

- Kwerenda wykazała dużo rozbieżności w interpretacjach sądów.

8. Wystąpienie RPO do NIK z dnia 14.03.2016 r.

Prośba o ogólnopolską kontrolę doraźną, jak skutecznie organy administracji publicznej odzyskują od dłużników świadczenia wypłacane z Funduszu Alimentacyjnego (III.7064.68.2016).

- Odpowiedź z 13.04.2016 r. - NIK przeprowadzi kontrolę w 2017 r.

9. Wystąpienie RPO do Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 17.03.2016 r.

Sędziów trzeba uczulić na problem niealimentacji i szkolić, by wiedzieli, jak zadbać o interes dziecka-wierzyciela (II.502.1.2016).

- Odpowiedź z 24.03.2016 r.: KRS poprosiła o poprowadzenie szkoleń w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

10. Wystąpienie RPO do Ministra Sprawiedliwości z dnia 17.03.2016 r.

Prośba o analizę problematyki dot. uwrażliwienia sędziów, zagwarantowania szkoleń, szerszego stosowania środków kompensacyjnych, stosowania kar mieszanych – zważywszy na dobro prawne chronione w art. 209 k.k. (II.502.1.2016).

- Odpowiedź z 13.07.2016 r.: krótka analiza przestępstwa niealimentacji. Pierwsza informacja o rozważanej zmianie przepisów.

11. Wystąpienie RPO i RPD do Ministra Sprawiedliwości z 7.04.2016 r.

Czy rząd stworzył zespół międzyresortowy, który zajmie się zjawiskiem niealimentacji? Jaki jest stosunek Ministerstwa do tego, by za uchylanie się od alimentów skazywać nie na bezwzględne więzienie, ale wykorzystywać system dozoru elektronicznego (SDE). Czy rząd zajmuje się problemem zatrudniania więźniów? (IX.517.1048.2016).

- Odpowiedź z 30.05.2016 r. Minister nie widzi potrzeby zmiany art. 209 k.k., ani przepisów dotyczących SDE.

12. Wystąpienie RPO i RPD do Głównego Inspektora Pracy PIP z dnia 27.04.2016 r.

Prośba o informację, czy w trakcie kontroli Państwowej Inspekcji Pracy są ujawniane przypadki zatrudniania na czarno, żeby ułatwić niepłacenie alimentów (V.7100.5.2016).

- Odpowiedź z 29.07.2016 r.: rzeczywista skala tych naruszeń jest trudna do oszacowania, bo proceder utrzymywany jest w tajemnicy.

13. Wystąpienie RPO i RPD do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11.05.2016 r.

Postulat zorganizowania ogólnopolskiej kampanii społecznej dot. niealimentacji (IX.7064.1.2016).

- Odpowiedź z 28.06.2016 r.: zapowiedź kampanii od jesieni 2016 r.

14. Wystąpienie RPO i RPD do MRPiPS z dnia 23.05.2016 r.

Prośba o podjęcie działań pomagających aktywizować zawodowo dłużników alimentacyjnych (III.7064.121.2016).

- Odpowiedź z 28.06.2016 r.: Ministerstwo rozważy dodanie dłużników alimentacyjnych do katalogu bezrobotnych z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

15. Wystąpienie RPO i RPD do Pracodawców RP, Związku Przedsiębiorców i Pracodawców i Konfederacji Lewiatan z dnia 13.06.2016 r.

Prośba o uświadamianie pracodawcom, czym się kończy zatrudnianie dłużników alimentacyjnych na czarno (V.7100.6.2016).

- Odpowiedź Związku Przedsiębiorców i Pracodawców z 30.06.2016 r.: Związek nie ma danych dotyczących skali ukrywania wynagrodzeń, ale wesprze działania zmierzające do rozwiązania problemu.

- Odpowiedź Konfederacji Lewiatan z 28.07.2016 r.: Konfederacja popiera ideę kampanii.

16. Wystąpienie RPO do Ministra Sprawiedliwości w sprawie możliwości opracowania i wykorzystania tabel alimentacyjnych z dnia 11.07.2016 r.

Postulat wprowadzenia tabel alimentacyjnych (IV.7022.20.2016).

Wobec braku odpowiedzi, pismem z dnia 5.12.2016 r. RPO skierował do Ministra Sprawiedliwości ponaglenie.

17. Pismo RPO do Prezesa ZUS z dnia 28.07.2016 r.

Postulat usprawnienia mechanizmów, dzięki którym komornicy korzystają z systemu informatycznego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Kolejne zapytanie o tego samego dłużnika w sposób zautomatyzowany jest możliwe dopiero po kilku miesiącach, tymczasem sytuacja majątkowa i zarobkowa dłużnika w tym czasie może się kilkakrotnie zmienić (IV.512.158.2016).

- Odpowiedź ZUS z dnia 28.11.2016 r.: poniesienie dalszych kosztów i wprowadzanie nowych zmian w systemie ZUS jest niecelowe.

18. Wystąpienie RPO i RPD do Ministra Sprawiedliwości w sprawie egzekucji alimentów od dłużników przebywających we Włoszech z dnia 3.08.2016 r.

Jak rozwiązywany jest problem egzekucji świadczeń alimentacyjnych zasądzonych orzeczeniami polskich sądów? (IV.7022.31.2016).

Wobec braku odpowiedzi, pismem z dnia 5.11.2016 r. zostało wysłane ponaglenie w tej sprawie.

19. Wystąpienie RPO i RPD do Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3.08.2016 r.

Postulat kierowania dłużników alimentacyjnych do prac społecznie użytecznych albo znalezienia innych skutecznych metod odzyskiwania należności wypłaconych przez budżet państwa dla osób uprawnionych (III.7064.121.2016).

➤ Odpowiedź MRPiPS z 7.09.2016 r.: Minister analizuje możliwe do wprowadzenia propozycje zmian legislacyjnych, zmierzających do poprawy sytuacji wierzyciela alimentacyjnego. Wśród analizowanych rozwiązań znajdują się również te dot. instrumentów rynku pracy, które skutecznie przeciwdziałałyby bierności zawodowej dłużników alimentacyjnych.

20. Wspólne wystąpienie RPO i RPD dotyczące adwokata dla dziecka z dnia 27.06.2016 r.

W postępowaniu rozwodowym i opiekuńczym rodzice mają swoich pełnomocników, dzieci jednak nie mają nikogo, kto by reprezentował ich interesy. To także dlatego na alimenty patrzy się potem przez pryzmat konfliktu rodziców, a nie interesu dziecka (IV.7021.72.2016).

➤ Odpowiedź z dnia 20.09.2016 r.: przepisy wystarczająco ochronią interesy małoletnich.

21. Pismo RPO do Ministra Sprawiedliwości z dnia 4.08.2016 r.

Pytanie o to, czy został już powołany zapowiadany w poprzednich pismach międzyresortowy zespół ds. przeciwdziałania problemowi niealimentacji. Pytanie o dane statystyczne za rok 2015 – liczba i sposób zakończenia postępowań sądowych w sprawach o przestępstwo niealimentacji (II.519.1524.2015).

➤ Odpowiedź z dnia 16.11.2016 r.: toczą się już prace legislacyjne ukierunkowane na zmianę definicji przestępstwa niealimentacji.

22. Wystąpienie RPO i RPD do Ministra Sprawiedliwości z dnia 10.08.2016 r.

Czy na pewno nie da się zmienić przepisów tak, by skazani za niepłacenie alimentów na karę pozbawienia wolności, w wymiarze powyżej roku czasu, odbywali karę w Systemie Dozoru Elektronicznego (IX.517.1048.2016).

➤ Odpowiedź Ministra Sprawiedliwości z dnia 16.11.2016 r.: tak, prowadzimy takie prace.

23. Wystąpienie RPO i RPD do Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 30.08.2016 r.

Kolejne pytanie o stan prac nad kampanią promującą płacenie alimentów i informacja o tym, że Konfederacja Lewiatan poprowadzi kampanię wśród pracodawców (IX.7064.1.2016).

Brak odpowiedzi.

24. Wystąpienie RPO i RPD do Ministra Rozwoju z dnia 30.08.2016 r.

Postulat stworzenia centralnego rejestru uporczywych dłużników alimentacyjnych (RUDA) (IV.7022.35.2016).

➤ Odpowiedź z 19.10.2016 r.: realizacja postulatu nie należy do kompetencji Ministra Rozwoju. Ale dane dłużników alimentacyjnych są obecnie dostępne w ramach systemu udostępniania informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

25. Pismo RPO i RPD do Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12.09.2016 r.

Na jakim etapie zaawansowania znajdują się prace związane z przygotowaniem kampanii społecznej oraz jakimi środkami przekazu resort będzie rozpowszechniał opracowywane materiały i jakie treści w nich się znajdują? (IX.7064.1.2016).

Brak odpowiedzi.

26. Wystąpienie RPO i RPD do Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31.10.2016 r.

Kolejne wystąpienie w sprawie kryterium dochodowego obowiązującego przy Funduszu Alimentacyjnym, postulat zastosowania rozwiązania „złotówka za złotówkę”, stosowanego obecnie przy świadczeniach rodzinnych (III.7064.175.2015).

➤ **Odpowiedź z dnia 29.11.2016 r.:** w Ministerstwie nie są prowadzone prace nad podwyższeniem lub zniesieniem kryterium dochodowego.

27. Wystąpienie RPO i RPD do Prezesa Krajowej Rady Komorniczej w sprawie systemu informatycznego ZUS z dnia 5.12.2016 r.

Pytanie, czy odpowiedź z ZUS (patrz pkt 17 zestawienia) prawidłowo opisuje i identyfikuje problemy komorników sądowych w korzystaniu z oprogramowania ZUS, z którego komornicy pozyskują dane o osobach wobec których mają prowadzić egzekucję (IV.512.158.2016).

Brak odpowiedzi.

28. Wystąpienie RPO i RPD do Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie kampanii społecznej z dnia 23.12.2016 r.

Kolejne pismo - wobec braku reakcji i odpowiedzi na poprzednio wysłane pisma (XI.7064.1.2016).

Brak odpowiedzi.

29. Pytanie prawne RPO do Sądu Najwyższego z dnia 18.01.2017 r. (II.501.4.2016).

Chodzi o interpretację sytuacji, kiedy rodzic, który nie płaci alimentów, zapłaci raz albo dwa, a potem znowu nie płaci. Niektóre sądy uznają wówczas, że mamy do czynienia wciąż z jednym czynem, inne zaś każdy okres niealimentacji przedzielony przerwą traktują jak odrębny czyn i stosują karę łączną albo uznają za ciąg przestępstw. Nie ma również zgodności w orzecznictwie co do tego, czy jeżeli między okresami niealimentacji jest przerwa, to czy każdy z tych okresów musi wynosić co najmniej trzy miesiące.